

Методичні проблеми мовної підготовки іноземних студентів початкового етапу навчання

Безкоровайна Л.С.

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

м. Харків, Україна

e-mail: lsbez52@gmail.com

Незважаючи на те, що підготовка іноземних фахівців проводиться в нашій країні вже багато років і ЗВО України накопичено великий позитивний досвід у цій сфері, як і раніше зберігається незадоволеність, пов'язана з якістю навчання студентів-іноземців на підготовчих факультетах, недосконалістю методичних матеріалів, відсутністю у необхідній кількості навчальних та контролюючих комп'ютерних програм з української мови, низькою ефективністю взаємодії викладачів-предметників та викладачів мовної підготовки, широко декларованою, однак, не застосованою на практиці індивідуалізацією у навчанні. Все це змушує ще раз звернутися до актуальних на сьогоднішній день проблем мовної підготовки іноземних студентів. Не претендуючи на вичерпне висвітлення означених питань, коротко зупинимося на деяких різнопланових проблемах, що стосуються навчання студентів-іноземців на початковому етапі, і запропонуємо в ряді випадків можливі шляхи їх вирішення.

До сих пір немає загальновизнаної концепції сучасного навчального комплексу (НК) для підготовчих факультетів. З'явилася тенденція «чим більше компонентів, тим краще», що не завжди приводить до бажаного результату – підвищити ефективність навчання. Цілком очевидно, що опанувати матеріал всіх складових НК за період навчання на підготовчому факультеті неможливо. Ця проблема ускладнюється ще й пізнім заїздом іноземних студентів і, як наслідок, – зменшенням реального навчального часу. Спроби у цьому випадку збільшити обсяг навчальних годин на тиждень або скоротити навчальні програми негативно позначаються на якості мовної підготовки. З метою оптимізації навчання за НК необхідно провести велику попередню роботу,

спрямовану на створення різних тактик і стратегій навчання, відображену в особливих символах, що приписуються кожній порції навчального матеріалу. Методисти повинні рекомендувати обов'язковий мінімум для будь-яких варіантів навчання та запропонувати деякі варіанти у разі змін умов навчання.

На порядку денному в даний час постає ідея створення «профільних» підручників, тобто підручників, які враховують специфіку навчання одного з профілів навчання, прийнятих в Україні: а) інженерного; б) медико-біологічного; в) економічного; г) гуманітарного. Змістовна сторона «профільних» підручників повинна бути переосмислена в залежності від профілю навчання, і в першу чергу зміни повинні торкнутися текстотеки підручника: тексти, діалоги, ситуації спілкування, програми висловлювання і відповідне їм лексичне наповнення повинні враховувати «профільний» фактор. Підкреслимо, що мова не йде про вузькоспеціальні підручники типу «українська мова для біологів» або про науковий стиль, представлений у відповідних посібниках за профілями навчання. Ми пропонуємо моделювати предметно-ситуативний зміст навчально-наукової та професійної сфер спілкування не тільки в посібниках з наукового стилю мовлення, а й у базовому підручнику для початкового етапу. При цьому поурочне граматичне наповнення базових «профільних» підручників може бути ідентичним для всіх профілів навчання.

При впровадженні профільних підручників менш гостро стоїть проблема організації навчання наукового мовлення. Справді, при використанні на уроках української мови загальнонаукових, профільних і спеціальних текстів у викладача мовної підготовки виникає багато проблем, пов'язаних з незнанням понятійно-термінологічного змісту дисципліни, а значить, неможливістю вільно оперувати змістовною стороною обговорюваних положень. Заклики ж пробуджувати інтерес до мовного механізму породження наукового мовлення без урахування змістовної сторони породжуваного висловлювання видаються некоректними. Наприклад, структура математичного міркування на основі

докази (закону про паралельність прямих), що приводиться у посібниках з наукового стилю мовлення, містить наступні зв'язкові засоби: припустимо ..., тоді ..., у цьому випадку ..., а значить ..., таким чином та ін., без шкоди може бути використана у відомій задачі про вовка, козу і капусту. Можна бути впевненим, що в останньому випадку і викладач, і студенти з великим ентузіазмом візьмуть участь у обговоренні, а методичний ефект буде набагато вищим.

У профільних підручниках і комп'ютерному забезпеченні повинна бути передбачена можливість враховувати психологічний тип студента, що, без сумніву, більшою мірою сприяє індивідуалізації у навчанні і істотно підвищує ефективність навчання.

Існують різноманітні класифікації психологічних типів. Наприклад, виділяють психологічні типи, пов'язані з так званими «рівнями відображення», які показують особливості сприйняття дійсності людиною: естетизм-артистизм, інтуїція, аристократизм, абстрактне мислення, соціальна орієнтація, альтруїзм. В ході практичної роботи було встановлено, що студенти віддають перевагу тим чи іншим видам навчальних матеріалів і формам аудиторної роботи в залежності від власного психологічного типу. Як практично можна здійснювати такий облік? У підручнику, по-перше, необхідно передбачити достатню кількість різноманітних завдань, які враховують існування різних психологічних типів студентів і, по-друге, повинна бути розроблена система спеціальних позначок (символів) на позначення різних стратегій навчання, які студент обирає за власним бажанням в залежності від своїх схильностей. Бажано провести попереднє тестування з метою виявлення психологічної характеристики групи. При використанні комп'ютерних програм студент вводить відповідний його психологічному типу символ і отримує набір деяких стратегій, що відповідають його типу особистості.

Введення підручників такого типу передбачає також створення профільних програм, в яких можна було б передбачити більш тонкі аспекти

майбутньої професійної підготовки іноземних студентів. Особливо це стосується гуманітарного профілю. Так, традиційно до цього профілю відносять і майбутніх художників, і музикантів, і дизайнерів, і філологів, і журналістів, і юристів, і філософів, і режисерів. Але ж у кожного сегмента цього профілю є свої специфічні вимоги до професійної компетентності. У зв'язку з цим бажано розробити як додаткову текстотечу, так і додаткове лексичне наповнення до кожної складової гуманітарного профілю.

Відчувається потреба і в істотному поліпшенні забезпеченості методичними матеріалами не тільки сфери діяльності студента, а й сфери діяльності викладача. Це не тільки традиційно виділені: книга для переказів, теми для творів, збірники диктантів, наочність, а й візуально-мовленнєві тренажери, пакети комп'ютерних програм, відеофільми, програми для роботи з інтерактивною дошкою та ін.

Етап довузівської підготовки безумовно відіграє найважливішу роль у системі підготовки іноземних громадян, оскільки формує основу для подальшого навчання за обраною спеціальністю в українських ЗВО. Ефективність цього етапу значною мірою визначає успішність у навчанні і на просунутому рівні в ЗВО країни. Вирішення зазначених проблем могло б не тільки підвищити якість навчання студентів-іноземців, підняти на новий щабель освітній стандарт країни, але й певним чином могло б наблизити нас до створення загальної, системної, науково обґрунтованої педагогічної теорії навчання студентів-іноземців на етапі довузівської підготовки. Багато запропонованих рішень носять дискусійний характер, і можуть бути розглянуті інші рішення, які завжди народжуються в результаті тривалих пошуків і апробації різних підходів у процесі навчання студентів-іноземців.

Література:

1. Борисова А. О. Вивчаємо українську мову. Практичний курс для підготовчих відділень [Електронний ресурс]: навч. посібник / А. О. Борисова, Л. Я. Сапожнікова. Електрон. дані. Х. : ХДУХТ, 2019. 139с.
2. Булаткіна Г.І., Сергієнко Т.В. Підручник з українська мова для слухачів підготовчих відділень медичних університетів: навч. пос. К.: Київ, 2016.

3. Вальченко І. В. Ласкаво просимо!: навч. посібник з української мови для іноземних студентів: у 2-х ч. / І. В. Вальченко, Я. М. Прилуцька; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. Х.: ХНАМГ, 2011. 386 с.
4. Вальченко І. В. Ласкаво просимо!: навч. посібник з української мови для іноземних студентів: у 2-х ч. / І. В. Вальченко, Я. М. Прилуцька; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. Х.: ХНАМГ, 2011. 305 с.
5. Вінницька В., Головяшина Л., Плющ Н. Українська мова як іноземна (початковий курс): Підручник. К.; Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2002. 379 с.
6. Лисенко Н. О., Кривко Р. М., Світлична Є. І., Цапко Т. П. Українська мова для іноземних студентів. Навч. пос. К.: Центр учбової літератури, 2010. 240 с.
7. Мар'яна Буряк «Яблуко»: підручник з української мови як іноземної (базовий рівень). Вид. 2-ге, випр. – Львів: Видавництво УКУ, 2017. – 268 с.
8. Моргунова Н.С., Резван О.О. Мова для всіх. Навчальний посібник з української мови для іноземців /Харків: Видавництво Іванченка І.С., 2017. – 200 с.

Ефективність застосування електронного сервісу Quizlet під час вивчення мови іноземними студентами на початковому етапі

Богиня Л.В.

Українська медична стоматологічна академія

м. Полтава, Україна

e-mail: lvboginya@meta.ua

Стрімке формування мережевої парадигми інформаційно-комунікаційних і цифрових технологій вимагає осучаснення навчального процесу, стимулює науковців до пошуку нового в теорії й практиці навчання й виховання, висуває додаткові вимоги до базових освітніх компетентностей.

Навчання мови іноземних громадян на етапі підготовки до вступу у заклади вищої освіти не стоїть осторонь цього процесу. Аналіз теоретичних та методичних джерел свідчить про неабияку зацікавленість як учених-лінгводидактів, так і викладачів-практиків окремими аспектами застосування електронних сервісів у освітньому процесі загалом, і вивченні мов зокрема (М. Жолдак, Т. Полиця, Н. Лисенко, Т. Колупаєва, Л. Назаревич).

Успішність вивчення мови іноземними студентами залежить не лише від глибокого знання предмета й педагогічної майстерності викладача, а й від потреб студентів, їхніх інтересів і цілей. Обов'язкова умова успішного вивчення мови – узгодження кінцевих цілей навчання з мотиваційно-ціннісним